

TÜRK TARİH TEZİ BAĞLAMINDA CUMHURİYET DÖNEMİNDE NUSAYRİLER*

*Mehmet PINAR***

ÖZET

Tarihsel süreçten günümüze kadar Nusayrî olgusu pek çok farklı kavramsal çerçeve ile açıklanmaya çalışılmış olup bu alana ilişkin sosyal gerçeklik inşa edilirken de uygun çerçevelerden birinin de kullanıldığı görülmektedir. Türkiye toplumunu oluşturan topluluklar arasındaki inanç farklılıkları da Türkiye'nin etnik yapısının şekillenmesinde önemli rol oynayan bir diğer faktördür. Nusayrilerin inançlarının farklı olması diğer taraftan ise anadillerinin Arapça olması nedeniyle, yaşadıkları bölgelerde etnik toplulukların birçoğunda karşılaşılan sorunlarla yüze yüze kalmışlardır. Osmanlı Devleti'nden Cumhuriyet'e uzanan bir süreçte değişen dinamiklerin Nusayrilerin kendi kimlik inşasında nasıl bir rol oynadığını, Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde onlara bakış açılarının nasıl değiştiğini ve ne ölçüde belirleyici olduğunu belirlemek gerekmektedir. Bu çalışmada Osmanlı Devleti'nin Nusayrilere yönelik din eksenli izlediği politikalar ile Cumhuriyet döneminde bu izlenen politikaların nasıl farklılaştığını ve nasıl bir boyut kazandığını ortaya koymaktır. Nusayriler üzerine o dönemde çalışma yapan Hasan Reşit Tankut, Türkler ile Nusayrilik arasındaki bağı antropolojik çalışmalarla ortaya koyarken Baha Said ise Nusayrilerin dil ve kültür yapılarıyla ilgili çalışmalarda Nusayrilere yönelik Türklük çizgisindeki yaklaşımlara temkinli bakmıştı. Türk Tarih Tezi, Hasan Reşit Tankut çizgisinde bir politika takip etmişti. Cumhuriyet bu tezi, ulus-devlet inşasında etkili bir şekilde kullanmıştı. Bu bağlamda Çukurova bölgesinde yoğun bir şekilde yaşayan Nusayrilerin ilmi tetkiklerle Türklüğün bir parçası olduğuna yönelik bir tez öne sürülmüştü.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet, Çukurova, Nusayrilik, Türk Tarih Tezi, Hatay

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. YYÜ Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, El-mek: mmetpinar@gmail.com

**NUSAYRIS WITHIN THE CONTEXT OF TURKISH HISTORY
THESIS IN THE REPUBLICAN ERA**

ABSTRACT

Throughout the historical background up to modern times, Nusayris have been explained within quite a different conceptual framework; Differences between faith communities make up the society in Turkey is another factor that plays an important role in shaping Turkey's ethnic structure. On the other hand it is different because of their beliefs Nusayriyah the Arabic language, in areas inhabited by ethnic problems in many of the communities they faced. In a process that extends the Republic of Nusayriyah changing dynamics of the Ottoman Empire played a role in how to build their own identity, how their perspectives changed during the Ottoman Empire and the Republic, and it is necessary to determine to what extent it was decisive. In this study, the Ottoman Empire and the Republic period to follow the religion-based policies for how this Nusayriyah differentiation and reveal how the policy dimension win. Though an appropriate social reality about this ethno-religious community called Nusayris has been put forth by some circles it was Hasan Reşit Tankut who first established an ethnographic lineage between Turks in some anthropological studies which demonstrated that Nusayris might have had some bonds with them. Baha Said was cautious about conducting such work related to Nusayriyah solely based on language and culture. Turkish History Thesis, had followed a policy in tandem with Hasan Reşit Tankut. The Republic drawing from this thesis while laying the foundation of the nation-state had effectively used this kind of thesis in nation building process. In this context, the Çukurova region was considered to be replete with intense scientific investigations about Nusayriyah as an entity of melting pot enmeshed with the other ethnicities of the region.

STRUCTURE ABSTRACT

This article deal with the official historiaography process handled in Republician Period and the history studies called as Turkish History Thesis. In the contexst, the article consists of two main sections. Primarily, the subjects about the resources, proposing and development processes of the Turkish History Thesis will be reviewed. Right after, narrative of the thesis is going to be analyzed by the consideretaion of general characteristics of official historiography. Also a variety of examples about construction and shrining of Turkishness will be investigated. In the article, the aims wanted to be approach by historic narrative of the Turkish historical thesis is more important then making a discussion about scholarly accuracy of historical narrative which manifested by the thesis. Consequently, the ideological qualification of historiography of the repuplic period and the political purposes aimed to be realized by this historiography process will constitute the center of gravity the assessment. So indeed, historiography nents on the construction of the nation state. Through the agency of the thesis, the fonders, on the end attempted to erase the memories about the Ottoman

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

Islamic identities, and on the other hand, wanted to establish a nationalist citizen consciousness using the shrining of Turkishness nation.

In the context The People's Republican Party,, founder of new regime could thus recruit popular support from th Alivite groups of Anatolia, Nusayries had to face the homogenization and Turkification process characterizing the new regime, but in contrast with some of the other etno-cultural groups, their assimilation was mostly on voluntary basisi. Securalizm was the main thema in this process. The adoption of citizenship could only be realized on the basis of reliquism of the mother tongue and of culture

Throughout the historical background up to modern times, Nusayris have been explained within quite a different conceptual framework; Though an appropriate social reality about this ethno-religious community called Nusayris has been put forth by some circles it was Hasan Reşit Tankut who first established an ethnographic lineage between Turks in some anthropological studies which demonstrated that Nusayris might have had some bonds with them. Baha Said was cautious about conducting such work related to Nusayriyah solely based on language and culture. Turkish History Thesis, had followed a policy in tandem with Hasan Reşit Tankut. The Republic drawing from this thesis while laying the foundation of the nation-state had effectively used this kind of thesis in nation building process. In this context, the Çukurova region was considered to be replete with intense scientific investigations about Nusayriyah as an entity of melting pot enmeshed with the other ethnicities of the region.

Ideas put forward by the Republic, passes through the multinational structure of the Ottoman Empire to the nation-state model, effectively executed secularization process, gave the opportunity to change perceptions to the government of Nusayri living in southern regions. Keeping the Ottoman religious references in the foreground, Nusayriyah taking into account the American missionaries, assessing the Republic of Turkey in the Sunni line, to create a wide range of cultural centers in the national consciousness produces the Republic internal policies with similar concerns to the Ottoman Empire, while in foreign policy to establish a firm foothold in Hatay issue it goes beyond the reference to religious discourses, neared Nusayriyah the national identity thesis. Followed Turkish History Thesis thanks to Hatay became independent and later joined the Motherland.

The process of creating new citizens of the Republic of the nation-state identity apartment Nusayriyah had gone through a particularly painful period. Government transformation projects put forward by the opposing Nusayris In this process, the Free Republic had adopted the policy of this party, because they have the opportunity to make their own identity together with the Party of establishment politics. Since 1932 the ruling party of observing the deficiencies in the process of nation-building had established the identity of the Community Centers to provide this integration. Sunnis also taking into account Nusayriyah the way managed with a view of the Ottoman Empire period with the establishment of these institutions in the secular model is preferred

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

instead of the identity began to internalize the ideals of the Republic to develop a sense of who reassured them.

Multiparty era in urbanization homogenization be characteristic of the neighborhood he lived intensely the Nusayriyah the effect changed, the structure of the deterioration was more frequent Sunnis and neighborly relations with, they began to look beyond the incident to sectarianism understanding with this change. Democratic Party came to power in Nusayris considering changing cultural dynamics that continue to speak Arabic starting to change perspectives began to be concerned about the Turkish culture and language.

Key Words: Republic, Çukurova, Nusayris, Turkish History Thesis, Hatay.

GİRİŞ

Osmanlı Devleti gibi geniş bir coğrafya ve farklı kimliklerden sınırların daralması ve Türk kimliğinin daha belirgin bir şekilde ortaya çıkması üzerine Cumhuriyet ideolojisi, var olan kültürleri ötekileştirmeden Türk kimliği çatısı altında birleştirmeyi amaçlamıştı. Uluslaşma, modernleşme ve laiklik sürecine 1930'larda tarih yazıcılığı da eklenmiş, yeni bir ulus oluşturma sürecine resmi tarih tezi katkıda bulunmuştu. Türk Tarih Tezi'nin hazırlanmasında iki temel esas takip edilmişti: Bunlardan birincisi; yeni Cumhuriyetin kültürel ve tarihsel bağlarını İslam öncesi tarih ve eski Anadolu tarihiyle ilişkilendirmek. İkincisi ise Eski Anadolu ve Mezopotamya'da uygarlık kurmuş milletlerin Turanî kökenli olduğunu ispata çalışarak, Türklerin hem bu toprakların otokton halkı olduğunu hem de dünyaya uygarlığı yayan Turanî eski halkların bugünkü mirasçısı olduğunu öncelikle irki ve dil bakımından ispat etmekte (Aydın 1996: 108).

Türk Tarih Tezi olarak adlandırılacak olan yeni anlayışın amacı Osmanlılık ve İslam kimliği arasında sıkışmış bulunan Türklük mefhumunu daha başat bir konuma taşımaktı. Bu tezin içeriğini doldurabilmek ve İslamiyet'ten önceki Türk tarih ve kültürünü geniş bir bakış açısıyla yorumlamak başlıca hedef olmuştu. Türklerin sarı ırktan geldiği ve medeniyetten yoksun olduğuna yönelik iddialar karşısında, bu teze bilimsel bir zeminde karşılık vermek olmuştu. Bu doğrultuda Mustafa Kemal Atatürk, Akdeniz'e Mare Nostrum diyerek ve Anadolu'nun bazı kısımlarını, bir zamanlar Roma'ya ait olduğunu işaret edip Anadolu kıyılarına göz dikenlere karşılık tarih tezini ortaya koymuştu. Görüldüğü gibi Tarih tezi iç dinamiklerin yanında dış dinamiklerin de etkisiyle şekillenen bir yaklaşımın ürünüydü.

Cumhuriyet kadroları bu tezi, ulus-devlet inşasında etkili bir şekilde kullanmışlardı. Bu bağlamda Çukurova bölgesinde yoğun bir şekilde yaşayan Nusayrilerin ilmi tetkiklerle Türklüğün bir parçası olduğuna yönelik bir tez öne sürülmüştü.

İç ve dış dinamiklerin de etkisiyle kendilerini farklı bir kültür ve kimliğin bir ögesi olarak gören Nusayrilerin, Çukurova gibi Fransız ve Arap politikalarının da yoğun hissedildiği bu coğrafyada eğitim, kültür ve en önemlisi dil kavramlarını ön plana çıkartarak "Eti Türkü" olarak adlandırılan yeni bir kimlik inşa edilmişti. Bu kimliğin daha kalıcı olması ve içselleştirilmesi için Cumhuriyet Halk Fırkası (CHF), Türk Ocağı, Halkevleri, Hars Komitesi ve Isı Yuva gibi kurumları etkin bir şekilde bu doğrultuda kullanmıştı.

Bu çalışmamızda Türk Tarih Tezi bağlamında Nusayrilerin Türk kimliğinin neresinde oldukları, tezin kendi kültürel özelliklerini değiştirmede ne ölçüde etki yaptığını ve bu kanalların hangi boyutta olduğunu tartışmaktır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

Cumhuriyet Öncesi Nusayriler

Nusayrilerin Anadolu ile bağlantısına kısaca bir göz attığımızda Türkiye’de Hatay il merkezi başta olmak üzere, İskenderun, Samandağı, Altınözü ilçe merkezleri ve bazı köylerinde, Adana il merkezi ile Karataş ve Yumurtalık ilçelerinin bazı köylerinde, İçel il merkezi ile Tarsus ilçesinin bazı köylerinde yaşadıkları görülmektedir. Akdeniz ile Asi Nehirleri arasında dağlık mıntikalarda yaşayan Nusayriler, yoğun bir şekilde Suriye’nin kuzeyinde yaşamışlardır. Renan ve Parlemans gibi düşünürlere göre; Nasrani kökünden gelen bu kelimenin Hristiyanlık ile bir bağı vardı. 1098 yılında Haçlı Seferleriyle bölgenin Haçlıların eline geçmesi sonucunda Nusayriler Haçlı egemenliği altında yaşamaya başlamışlardır. Bir kısım iddiaya göre ise Nusayrilerin Çukurova bölgesine Haçlı Seferleri sırasında geldikleri düşüncesiydi (BCA. 490.01/584.17.1-42). Bu dönemde bölge, 1188 yılında Selahaddin Eyyubi’nin eline geçmiş; ancak bölgedeki Haçlı egemenliği kısa süre sonra tekrardan tesis edilmişti. Haçlıların ardından ise bölge, Mısır’a hakim olan Sultan Baybars’ın eline geçmişti. Bu dönemde Nusayriler üzerinde ilk defa yoğun ve sistematize bir dinî asimilasyon politikası uygulanmış; Nusayrileri Sünnileştirmeye çalışan Sultan Baybars bu amaca ulaşabilmek için bölgenin tamamında çok sayıda cami inşa ettirmişti.

Osmanlı Devleti dönemine gelindiğinde Yavuz Sultan Selim’in 1517’de Mısır Seferi sonucunda, Çukurova’yı Osmanlı topraklarına katmasıyla beraber Nusayriler, Osmanlı’nın dağılışına kadar Osmanlı tebaası olarak yaşamışlardır. 1838’de Mısırlı İbrahim Paşa tarafından Nusayriler Suriye’den kitleler halinde Çukurova’ya yerleştirilmişti. İbrahim Paşa, Çukurova ve çevresini bağımsız bir eyalet gibi yönetmiş ve bölgenin kalkınmasında önemli bir faktör olan pamuk üretimi ile birlikte bölge büyük bir gelişim sürecine girmişti (Langlois 1947: 35). 1869’da Süveyş Kanalı’nın açılmasıyla Mersin Limanı’nın önemi artmış; Suriye ve Mısır’dan gelen Nusayriler, Çukurova’nın dinamiğini oluşturmuştu (Turgut 2005: 14). Lazkiye ve Trablusşam’dan gelenler Kiremithane Mahallesi’ne yerleştirilmiş (İpek 1994: 40), bu göç dalgaları ile Çukurova’nın siyasi ve kültürel dokusu belirginleşmeye başlamıştı.

II. Abdülhamid döneminde devletin içinde bulunduğu siyasi karışıklık da dikkate alınarak Suriye’deki ayrılıkçı Arap milliyetçi hareketlerden ötürü Sünni İslam politikası izlenmiş, Nusayriler bu kapsamda değerlendirilerek ayrılıkçı hareketlerin etkisinde kalınması engellenmeye çalışılmıştı (Karpas 2010: 378). Bu doğrultuda Sünni bir çizgide değerlendirilerek Nusayri erkekleri askere alınmaya başlanmıştı. Bu dönemde Nusayri şeyhlerinden asayiş problemi çıkaranlar yerleri değiştirilerek Antakya’dan Mersin ve Adana’ya sürgüne gönderilmişti (Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), DH.MKT, 1368/44). Hatay, Adana ve Mersin’de Nusayri Camii, Nusayri Mektebi adıyla camii ve okul yapımı yasaklanmış (BOA,İ.MMS:130/55639), farklı camii ve okula izin verilmeyerek Nusayriler, Sünnileştirme politikalarına maruz kalmışlardır. Bu dönemde, Sultan Baybars’ın yaptığı gibi, bütün bölgede camiler inşa edilmiş ve inşa edilen bu camilerdeki imam ve müezzin kadrolarına Nusayri din adamları atanmıştı.

Bu politikalar doğrultusunda Nusayrilerin İslamiyet’i kabul etmeleriyle birlikte yeni okul ve camii yapımına başlanmıştı (BOA,DH.MKT, 1828/38;BOA,MV,55/15). Antakya’da farklı bir uygulamaya gidilerek Nusayrili çocukların okullarda temel İslami konularda eğitildikten sonra camii yapımına karar verilmişti (BOA,MV,93/76). Nusayrilerin camilerde bir kısım Müslüman tarafından dışlanması çatışmaları beraberinde getirmişti (BOA,BEO 15050/201). Bölgede faaliyet gösteren misyonerler, bu ortamdan yararlanarak Nusayriler üzerinde Hristiyanlık propagandası yapmış ve politikalar doğrultusunda Nusayrilerde din değiştirme başlamıştı (BOA, DH.MKT, 496/33). Ahmet Cevdet Paşa da inançlarını saklasalar da yaşayış itibarıyla Nusayrilerin Hristiyan kültürüne daha yakın olduğunu vurgulamıştı (Cevdet 1997: 333). Nusayriler, Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde kimlikleri daha belirgin biçimde ortaya çıkmış, etkili bir cemaat haline gelmişti. Bu politikalar

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

çerçevesinde Sünni İslam politikası karşısında Adana, Mersin ve Tarsus'ta Nusayrilerin sistemle çatıştığı gözlemlenmişti.

İttihat ve Terakki dönemi, Nusayriler üzerinde izlenen politikalar açısından bir kırılma noktasını teşkil etmektedir. II. Abdulhamid döneminde izlenen İslamcılık politikasının Nusayriler üzerinde etkili olmadığını iddiasıyla İttihatçılar, Türklük mefhumunu ön plana çıkartmışlardı. İttihatçıların desteğiyle 1914'te Antakya'da kurulan Türk Ocağı Derneği, Nusayrilerden Türkçülük fikrine destek vermesini istemişti (Melek 1991: 27).

Cumhuriyet Döneminde Nusayriler

Osmanlı Devleti'nin çok uluslu yapısından Cumhuriyet'in ulus-devlet modeline geçilirken laikleştirme süreci, güney bölgelerde yaşayan Nusayrilerin toplumsal yapıdaki konumlarını sorgulama fırsatı doğurmuştu. Bir taraftan bu yaşanan süreç ile birlikte, gerek Cumhuriyet yönetim şekli gerekse ülkenin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi Hatay'ın Türkiye'ye ilhakı noktasında, Nusayrilerin tercihlerini Türkiye'den yana kullanmalarında etkili olmuştu.

Cumhuriyet Halk Fırkası (CHF), Çukurova'da yaşayan Nusayrilerin Suriye kültürünün etkisi altında kaldıkları için anadilleri olan Türkçe'yi zamanla unuttukları yönünde bir bakış açısı geliştirmişti (BCA,490.01/1170.109.3-32). Bu doğrultuda Adana, Mersin ve Tarsus'ta kurulan Türk Ocakları, bölgenin kozmopolit yapısını da dikkate alarak Türklük bilincini aşılacak çalışmalar yaparak, Cumhuriyet tipolojisini yerleştirmeye çalışmıştı. Bu doğrultuda Çukurova'daki Türk Ocakları bölgenin en yoğun problemi olan dil ve kültür sorunları üzerine yoğunlaşmışlardı.

1924'de Türk Ocakları Umumi Kongresi'ne Tarsus Türk Ocağı adına katılan Mebus Niyazi Bey, "*Türk harsını kabul ettiklerini söyleyen öteki unsurların ocağa alınmamasını arzu ettiklerini*" bildirerek Nusayrilerin Türk kültürü çerçevesinde hareket etmediklerini öne sürmüştü (1340 Senesi Nisan'ında Toplanan I. Türk Ocakları Umumi Kongresi Zabıtları, 1926: 30). Baha Said, Çukurova'da yaşayan Nusayrilerin bir kısmının, büsbütün aykırı bir tip ve karakter sergilediklerini, Türkçe bilmelerine rağmen Arapça konuşmaya devam ettiklerini, dinî ve edebî metinlerde de Arapça kullandıklarını belirtmişti (Said 2000: 171). Baha Said, Adana Türk Ocağı'nın Nusayriler üzerinde Türkçülük düşüncesini daha belirgin bir şekilde ortaya çıkartacak çalışmalar yapmasının gerekli olduğunu belirtmişti. Antakya Türk Ocağı da, Nusayrili gençlere Türk kültürünü aşlamak için çalışmalar yapmıştı (Tekin 1999: 168). Nusayrilerin, farklı kültürel etkinliklerle Ocak bünyesinde hareket ettirilmesi çalışmalarına rağmen bazen de bu politikalar sonuç vermemiş, Çukurova'da farklı unsurlar arasındaki sorunlar Türk Ocağı Kurultaylarına yansımıştı.

Mersin Türk Ocağı, 13 Temmuz 1925'te Ocak Reisi Şihab Bey ve Muharrem Hilmi Bey, başkanlığında yapılan toplantıda Özellikle Hatay'dan gelen Nusayrilerin Türkçe konuşmadıklarını, bu ülkenin vatandaşlığını kabul ettiklerine göre Türkçe'yi konuşmaya mecbur olduklarını, konuşmama konusunda ısrarcı olanların Belediye ve Hükümete bildirilerek gerekli cezayı almalarının sağlanmasına karar vermişti (Tarsus, 4 Ağustos 1925). Hilmi Uran, bunların Türkçe bildikleri halde şeyhlerinin de etkisi altında kalarak Arapça konuşmakta ısrarcı olduklarını belirtmişti (Uran 2008: 160). Reşit Galip Bey, Çukurova gibi kozmopolit bir yerde Türk Ocağı'nın Türk varlığını ön plana çıkartarak; Türk benliği ile hareket eden önemli bir çevre oluşturduğunu söylemişti (Elman 1995: 125).

1926 Türk Ocağı Kurultayı'nda Tarsus Türk Ocağı adına katılan Niyazi Bey, Mersin ve Tarsus'ta, Yahudilerin Ortodoks Araplar, Katolik Araplar ve Nusayrilerin olduğunu, Çukurova'nın ticari hayatını tamamen ellerinde tuttuklarını, bunlardan en tehlikelisinin Nusayriler olduğunu; "*Biz bu Fellahlara sinemizi açacak olursak sinemizi tırnaklarlar, hatta kalbimizi hançerlerler memleketten çıkartma girişimlerinin de bir sonuç vermediğini*" (Türk Ocakları 1926 Senesi

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

Kurultay Zabıtları, 1927: 220). söyleyerek bu unsurlara karşı dikkatli olunması gerektiğini belirtmişti. Görüldüğü gibi Cumhuriyet'in ilk dönemlerindeki uygulamalardan Nusayrilere karşı büyük bir güvensizliğin olduğu görülmüştü.

Bölgedeki Türk Ocakları bu güvensizlik karşısında dil problemini çözmek ve inkılâpların toplum üzerinde somut bir şekilde dönüşümünü sağlamak için faaliyetlerini sürdürmüşlerdi. Türkçe'nin yerleşmesi için özellikle Arapça konuşan Nusayriler için “*Vatandaş Türkçe Konuş*” kampanyası başlatmışlar, (Halk, 9 Temmuz 1928) Ocaklar, Nusayrilerin yaşadığı yerlerde, Arapça konuşmamaları için bir heyet oluşturarak, Türkçe konuşulmasına yönelik propaganda faaliyetlerinin arttırılmasına ve Nusayrilerin Türkçe konuşmalarını kolaylaştırmak için gece mekteplerinin açılmasına karar vermişlerdi (Yeni Mersin 26 Teşrin-i sani 1929). Adana Türk Ocağı da bölgede 20.000 kişinin Türkçe dışında farklı bir dil konuştuklarını buna karşı önlem alınmadığı takdirde ileriki süreçte bunun önüne geçilmesinin zor olduğunu belirtmişti (Toros 1939: 40). Baha Said, Nusayriler ile ilgili yaptığı çalışmaları 1927'de Adana Türk Ocağı'nda konferans olarak sunmuştu (Üzüm 2000: 175). Baha Said, Nusayrilerin yaşam alanları ve etnik kökenleri ile ilgili şu bilgilere yer veriyordu; “*Nusayriler, İskenderun Körfezini teşkil eden Akdeniz'in kuzey tarafının doğu en uç noktası üzerindeki dağlarda ve sahillerdeki şehirlerde en yoğun tabakalarıyla yaşamaktadırlar. Suriye sınırının ayrıldığı bu kısımdan başka Mersin, Tarsus ve Silifke yörelerinde bilinen ocağa bağlı bir hayli cemaat yaşamaktadır. Bu halkın Arap, Türk ve diğer ırka mensup olduğu hakkında kesin bir iddiada bulunmak da zordur. Her ne kadar Trablusşam ve yöresinde oturanlar dil ve lehçe itibarıyla Arap'a benzerlerse de bazı özellikleri bakımından onlardan bariz bir şekilde ayrılmaktadırlar*” (Said 2000: 171) diğer çalışmaların aksine Nusayrilerin etnik yapısı ile ilgili temkinli bir açıklamada bulunmuştu.

1930'da Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın (SCF) kurulmasıyla birlikte Çukurova'da bulunan Türk olmayan topluluklar SCF'yi desteklemişlerdi (Cumhuriyet,4 Teşrin-i evvel 1930). SCF, Nusayrilerin sorunlarına eğilerek Anadolu'da düzenli bir şekilde iskan edilmelerini istemişti (Son Posta, 29 Eylül 1930). Adana'da SCF'nin kurucuları arasında 2 Nusayrili yer almıştı. Adana'daki Biberi Tarikatı ile bağlantılı olduğu da iddia edilen Kimyager Tahsin Efendi, Diş Tabibi İsmail Hakkı Bey'in SCF'yi destekledikleri ve Nusayrili oldukları söylenmişti (BCA,490.01/ 435.1804.1). Nusayrilerin SCF'yi desteklemeleri farklı siyasi eğilimlerinin dışında tek parti idaresinin ben merkezli yönetim anlayışından farklı arayışlara yönelmek olarak görülmüştü. Nusayrilerin büyük bir kesiminin Sünni eğilimler karşısında laikliği savunan CHF çatısını bir kalkan görmelerine rağmen muhalefetin ortaya koyduğu liberal söylemler daha ağır basmıştı.

Nusayrilerin muhalefet fırkasına verdiği bu destek bazen sertliğe dönüşmüş, Adana'da seçimlerin en sert geçtiği dönemde Adana Milletvekili Zamir (Arıkoğlu) Bey, *Adana'nın civar mahallelerinde ve yakın köylerinde yaşayan Arap vatandaşlarımız vardır. Bunlar Mısır'dan İbrahim Paşa zamanında gelmişlerdir. Bunlar bahçecilik, sebzeçilik, çiftçilik yaparlar, Türklerle beraber güzel geçinen, çalışkan ve kardeş gibi samimiyet gösteren hakikî vatandaşlarımızdır. Arkadaşlar; yine aynı ırktan bir avukat, ismini söylemeyeceğim. Çünkü mahkemeye verilmiştir. Mekteplerimizde tahsil görmüş bu avukat Arap vatandaşlarımız içinde Halk Fırkası aleyhinde Hükümet aleyhinde propaganda yaparken yakalanmıştır ve yaptığı propaganda da diyor ki: siz Serbest Fırkaya rey vermelisiniz; çünkü bu adam aynı zamanda Serbest Fırkanın Adana'daki ileri gelen âzasıdır. Diyor ki siz reyinizi Serbest Fırkaya veriniz, eğer böyle yapmazsanız biliniz ki Halk Fırkası sizi sürecektir, İsmet Paşa sizi kesecektir. Arkadaşlar; bu nasıl propaganda, bu doğrudan doğruya vatandaşlar arasına kundak sokmaktan başka ne mana ifade eder ve bu adamlara nasıl kapu açılabilir? ve Serbest Fırkada nasıl yer bulur. Sorarım Fethi Beye, acaba bunlara kapu açmağı memleket için faydeli mi görüyorlar? Bu adam yakalanmış, Cumhuriyet mahkemesine sevk edilmiştir. Adalet orada tecelli edecektir. Kezalik arkadaşlar; sebze pazarında bir şahıs sandalyeye çıkararak demiştir ki hala*

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

ne duruyorsunuz halk hâlâ mı bu hükümete itimat reyî verecek” (TBMM Zabıt Ceridesi, XXII/5,s.35-36; Hâkimiyeti Milliye, 17 Teşrin-i sani 1930) Nusayrilerin iktidara karşı çok sert muhalefet ettiğini bildirmişti.

Aynı şekilde Nusayrilerden birkaç kişi SCF'nin iktidara gelmesi durumunda fes ve eski harflerin getirileceğini çok kadımla evlenilebileceğini ve yol parasının 20 kuruşa kadar indirileceği yönünde propaganda yaptıkları için tutuklanmışlardı (Balkaya 2006: 122). SCF, Nusayriler üzerinde propaganda faaliyetlerini genişletmişti (Emrence 2014: 167). Ayrıca muhalefet tarafından para ile tutulduğu iddia edilen Nusayrili Abdulkadir adındaki şahsın sebze pazarında “ *Sizi kurtaran Serbest Fırkaya reyinizi verin. Yoksa bu hainler Ermeniler gibi sizi de memleketten kovacaklardı, fakat emellerine muvaffak olamadılar*” (Cumhurbaşkanlığı Arşivi, IV/9,57,3-65; Koçak 2006: 292) diyerek halkı tahrik etmeye yönelik propaganda yaptığı iddia edilmişti.

Mustafa Kemal Paşa, 1931 Çukurova Raporu'nda belirttiği gibi; Çukurova'da SCF tabanının Nusayriler, Kürtler ve Giritlilerden oluştuğunu; bu unsurların Çukurova'da tek parti politikalarından ötürü liberal söylemlerde bulunan SCF'yi desteklediklerini (BCA, 490. 01/660.209.1-41), Adana şehir merkezinde 20.000 ve merkez kazasında 35.000 Nusayri'nin var olduğunu, burada Türklerin çok az olduğunu, bölgede yaşayan Nusayrilere karşı ciddi önlemlerin alınması gerektiğini söylemişti. Mersin, Adana sahil kesimlerinin tamamen Nusayri köyleri ile dolduğunu sahil boyunca tek Türk köyüne rastlamadıklarını, bu unsurların Suriye'nin siyasi cereyanlarına açık olduğunu belirterek Adana ve civarındaki okullarda Nusayrilerin yoğunlukta olduğunu ve yarım okullarını bitirip Türk okullarında öğretmen olacaklarını, bundan dolayı maarif siyasetimizi gözden geçirmek durumumuzda olduğumuzu ifade etmişti. Mustafa Kemal “ *Biz aramızda Türk olmayan unsurları harsımızla yenerek temsil mi edeceğiz yoksa ihmal mi? Bu iki fikre göre ,onları okutmak mı muvaffik olur yoksa aksi mi? Türkten gayri unsurlardan muallim kullanmak doğru mu? Bunlardan yen muallim yetiştirmeli miyiz? Bu doğru değilse mevcutları ve mektepleri ne yapacağız?* (BCA,490.01/34.144.1-27; Tüfekçi 1996: 128) Nusayri sorunun ciddi bir mesele olduğunu, bunun tartışılması gerektiğini belirtmişti. Mustafa Kemal ile birlikte seyahate katılan Ahmet Hamdi Başar da hatıralarında; Nusayrilerin Çukurova bölgesinde çoğunlukta yaşadıklarını, Türkçe konuşmadıkları için yerel halkın bunlara karşı düşmanlık beslediklerini, hatta bir ara Suriye'deki Türkler ile bile Rumlar gibi mübadele edebileceği gündemde olduğunu söylemişti (Başar 1990: 383). Kars Milletvekili Cevat Dursunoğlu da hazırladığı raporda; Suriye sınırından dolayı Nusayrilerin tehlike arz ettiğini, okul açmanın fayda sağlamayacağını en doğru yolun Suriye'deki Türkler ile mübadele etmek olduğunu öne sürmüştü (BCA,490.01/61.233.6-1).

Bütün bu çalışmalar doğrultusunda Mustafa Kemal Paşa, Çukurova'da Arap, Süryani ve Nasturilerin, Türkçe dışında farklı diller konuştukları için Türklük etrafında hareket etmeleri için farklı politikalar takip edilmesini istemişti (BCA,490.01/34.144.1-212). CHF, bu yönde hazırladığı raporlarda; Nusayrilerin Cumhuriyet ve inkılaplara bağlılığın çok zayıf olduğunu vurgulayarak (BCA,490.01/660.209.1-17) Çukurova havalisinde yaşayan Nusayrilerin, Kürtler ve Hristiyanlar gibi Cumhuriyet ve inkılaplar ile tam olarak barışık olmadıklarını ifade etmişti (BCA,490.01/660.209.1-80). CHF'nin izlediği kararlı politikalarla Kazanlı Köyü, Arapça konuşmaktan vazgeçerek Türkçe konuşmaya başlamış, köyün ileri gelenleri Arapça konuşanlara köy sandığına para yardımı cezası vermişti (Cumhuriyet,17 Kanun-ı evvel 1932). Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde Nusayriler ile ortak dil ve kültür birlikteliği oluşturma politikaları çok etkili olmayınca CHF farklı arayışlara girmişti.

Halkevlerinin Nusayrileri Türkleştirme Politikası

Türk Tarih Tezi kapsamında Etilerin Türk kökenli olduğunu ve Anadolu'nun asli unsurları olduğu tespitiyle neticelenen dönemin resmi söylemi, tezin genel mantık ve yapısını ortaya koyarak

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

(Ulus, 5 Aralık 1934; Akman 2011: 94) Nusayrilerle bir bağ kurmayı tasarlamıştı. Halkevleri, Osmanlı Devleti'nin farklı siyasi pozisyonundan dolayı millet olgusunu yerleştiremediği Nusayrilerle milli bilinci aşlamayı amaçlamıştı.

CHP Teşkilatı, inkılâpların yerleşmesi konusunda Halkevi ile birlikte koordineli çalışmalar yapmıştı. Adana, Hatay ve Mersin Halkevleri, CHP ile toplum arasında bu kopukluğu giderecek çalışmalarla, Nusayrilerle kaynaşarak rejimin felsefesini onlara aşlamayı amaçlamıştı. Çukurova gibi, göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı kozmopolit bir coğrafyada, ortak dil ve kültür birliği oluşturmak için Türk Dili'nin kullanımını yaygınlaştırma doğrultusunda çalışmalar yapmıştı. Halkevi'nde, İnkılâpların yerleşmesi, halkın bilinçlenmesi ve dönüşümün halk üzerinde daha etkili olabilmesi yönünde temsiller sahneye koymuş; Çukurova'nın kozmopolit yapısı da dikkate alınarak, Halkevi Tarih Kolları, bölgede yaşayan Nusayrilerin, Eti Medeniyeti ile bağlarını ortaya koymak için arkeolojik çalışmalar yapmıştı.

Afet İnan, Nusayrilerin Türk olduğuna yönelik çalışmalara katılarak, Etilerin kullandığı dil yapısını Türkçe kelimelerle karşılaştırarak iki dil arasındaki benzerlikleri ortaya çıkarmaya çalışmıştı (Genel Kurmay Başkanlığı Arşivi (ATASE) Kutu No:111,Gömlek No:1,Belge No:1-68). Mustafa Kemal, bölgede yaşayan Nusayrilerin Arap olmadıklarını, Türk olduklarının Hatay Türk Cemiyeti tarafından her platformda vurgulamasını istemişti (Sökmen 1996: 46). Mustafa Kemal, bölgenin bir Türk coğrafyası olduğu tezini ispatlamak, coğrafya kanalıyla kültürel bir bağlantı kurmak için, bölge halkının eski bir Türk topluluğu olduğu tezini ön plana çıkarmıştı. Bu tez Hatay'ın Türkiye'ye katılımının önünü açmıştı.

Türkiye, Hatay için plebisit yapılmasını Cemiyeti Akvam'dan isteyince Fransızlar da Çukurova'ya yönelerek Nusayrilerin kendileri lehine oy kullanmaları için Arap oldukları propagandasına karşılık, bölgedeki Hars Komiteleri burada yaşayanların Türk oldukları yönünde çalışmalar yapmıştı. Sancak Türklerinin okuma-yazma faaliyetine karşılık Suriyeli Araplar, Arapça konuşan halkın çoğunlukta bulunduğu köylere hocalar göndermişti. Hocalar, halka verdikleri hutbelerde, köylerde okuma-yazma öğreten kişilerin dövülüp kovulmasının hatta öldürülmesinin caiz olacağını dile getirmişlerdi (Tekin 1988: 124). Suriye politikaları karşısında Nusayriler koruma altına alınarak (Aslan ^{2005: 29}), sınır köylerinde yaşayanların Suriye'nin etkisinde kalmaması için Parti Teşkilatı'nın ciddi çalışma yapması gerektiği vurgulanmıştı (Tüfekçi 1996: 87-88).

Bu doğrultuda Antakya Halkevi'nin Türkçe'nin yaygın bir şekilde halka öğretilmesi ve öğretmenlerin bölgede daha aktif kullanılması için bu kurumun başına Maarif Müdürü Rıfat Necdet Evrimer getirilmişti (BCA,490.01/1004.877.2-8). Kültürel mücadelelerini her bölgeye yaymak ve halkı aydınlatmak için 1937 yılında, Antakya ve çevresinde Halkevi şubeleri açılmıştı. 20 Temmuz 1937'de ilk olarak Reyhaniye'de Halkevi merasim eşliğinde açılmıştı. Bu açılışta Antakya Halkevi temsilcileri de yer almıştı. Kültür seferberliği için Antakya'da olduğu gibi Reyhaniye, Beylan, Kırıkhan ve İskenderun köylerine de öğretmenler gönderilerek, köylüye okuma-yazma öğretilmesi çalışmalarına başlanmıştı (BCA,490.01/1004.877.2-32;Yeniğün, 20 Temmuz 1937). Özellikle Hatay Halkevi sınırda olmasından Arap kültürünün etkilerinden Nusayrilerin kurtarılması noktasında önemli çalışmalar yapmış, Reyhanlı Halkevi açtığı Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolu, ile Türkçe kurslarla millet olgusunu Nusayriler üzerine yerleştirmek istemişti (BCA,490.01/985.818.1-1). Türk kültürünün, Cumhuriyet ilkelerinin Sancak'ta kökleşmesini sağlamak üzere Türkiye'den Sancak'a 120 öğretmen gönderilmişti. Buna paralel olarak, Şam gazeteleri, Türkiye'den gelen 120 öğretmene karşılık, Suriye'den de bölgeye öğretmen gönderilmesini istemişti (Yeniğün, 23 Temmuz 1937). Dönemin CHP raporlarında; Nusayrilerin yaşadığı köylerin Türklerle kaynaştırılması gerektiğini, ancak bu şekilde Türk kültürü etrafında sağlam bir yapı oluşturacağı vurgulanmıştı (BCA,490.01/660.209.1-58).

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

1937'de Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya'nın başkanlığında, Çukurova'da yoğunlukta yaşayan Nusayrileri Türk kültürü ile kaynaştırmak için Parti Teşkilatı'nın desteğiyle bir Kültür Komitesi kurulması kararı alınmıştı. CHP, Halkevlerinin bünyesi içerisinde çalışmak üzere, İçel, Mersin, Adana ve Seyhan'da Hars Komiteleri kurmuştu. O dönemde Hatay henüz Türkiye sınırlarına dahil olmadığından Hars Komiteleri kurulamamıştı (Yeni Mersin,2 Mart 1937). Ayrıca Tayfur Sökmen'in başkanlığında Hatay Dörtüyl'da Milli Amele Hizmetleri Nusayrilere yönelik "Eti Türk'ü" çalışmalarına destek vermişlerdi (Sökmen 1999: 97).

Hars Komitesi'nin çalışma talimatnamesinde; mahalle ve köylerde ilk mektep kadrolarını arttırıcı tarzda çalışmalar yapmak, Türkçe konuşmalarının gerekli olduğunu onlara her fırsatta hatırlatmak, halka mezhep farklılıklarının bir zenginlik olduğunu aşılacak, Nusayriler ile Sünniler arasında kaynaşma sağlamak için birbirlerinden karşılıklı kız almalarını sağlamak, çeyiz masraflarına yardım etmek (Türk 2005: 49); Türk ırkından oldukları tezini ilmi ve tarihi hakikatlerle ortaya koymak, sırf mezheplerinin Sünni olmaması ve Türkçe'yi düzgün konuşmamaları sebebiyle kendilerine Arap uşağı, Fellah, Nusayri gibi sıfatları kullanmaktan kaçınmak, Türkçe'nin dışında başka diller konuşan köylerde Türkçe milli türkü ve destanları öğretip söylemeği teşvik etmek (BCA,030.18.01/88.77.16), Türkçe gramofon plaklarını köy kahvelerine yerleştirmek, Eti Türklerinin, Milli Mücadelede gösterdikleri kahramanlıkları temsillerle sahnelemek, köylerde Türkçe'nin hangi düzeyde konuşulduğunu tespit için Parti Teşkilatı'yla beraber hareket etmek konuları yer almıştı (BCA,490.01/583.11.1-3). Hars Komitesi aynı zamanda gramofonu köy kahvelerinin dışında okullara da yerleştirmek istemiş, komite 5 gramofon ve her gramofon için 7 adet plağı milli musikiyi gençlere aşılacak için yeni bir ders olarak okullara koydurmuştu. Çalışmaların daha sistemli yürütülmesi için ve koordinasyonu sağlamak için Seyhan, Mersin ve Tarsus Hars Komiteleri ortak çalışma yapma kararı almıştı (BCA,490.01/584.13.1-3.24).

Komite, Nusayrilerin Arap olmadıklarını Türk olduklarına ilişkin propaganda faaliyetlerini Tarsus, Mersin ve Adana'da CHP bünyesinde yürütmüştü. Çukurova'da yaşayan Alevi Türk'ü olarak görülen bu topluluğu, Türk kültürü içerisinde belli bir konuma getirmek ve Türkçe konuşmalarını sağlamak için Parti Teşkilatı harekete geçmişti (Yeni Adana,27 Nisan 1937). Komite, Nusayriler arasında mezhep farklarından kaynaklanan problemleri oradan kaldırarak Türklük ile bağlarını kuvvetlendirmeyi amaçlamıştı (Cumhuriyet, 18 Teşrin-i evvel 1938). Hars Komitesi, Çukurova'da Türkçe bilmeyenleri tespit ederek, kadın ve erkek üyelerin katılımıyla mahallelerde Arapça konuşmamaları için propagandalar yapılmasına; Türkçe'yi kolay bir şekilde öğrenmeleri için yeni metotların geliştirilmesine karar vermişti (Türksözü,7 Nisan 1937). Hars Komitesi, konferanslar tertip ederek, Aleviliğin menşei ve Eti Türklerinin tarihi durumlarıyla ilgili kalıcı bilgiler vermiş (Vakit,6 Temmuz 1932;Hakimiyet-i Milliye, 6 Temmuz 1932), Parti Teşkilatı, Dil İnkılabı'nın Çukurova'da tam olarak yerleşmesi için komitenin faaliyetlerine katkıda bulunarak çalışmalarını desteklemişti (Yeni Yol,30 Mayıs 1937). Eti Türk'ü olarak adledilen Nusayrilerin yoğun olarak yaşadığı köylere gidilerek, Eti Tarihi ve Etilerin, Türk olduğuna dair söylevler verilmişti (BCA, 490.01/584.13.1-17; Cumhuriyet, 18 Teşrin-i evvel 1938).

Eti Tarihi ve deniz kavimlerinin göçleriyle ilgili önemli bulgulara ulaşılmış (BCA, 030.18.01.02/72.14.11); kazılarda elde edilen 63 parça çömlek İngiltere'de verilen konferansla dünyaya tanıtılmıştı (BCA, 030.18.01.02/73.23.2). Eti Türklerinin kökeni ve yaşadığı coğrafya ile ilgili İçel Halkevi Dergisi'nde farklı zamanlarda yazı dizisi yayınlanmıştı. Tarih Kolu, iki cilt Almanca yazılan, Kilikya Tarihi'ni ve Prave mimarisine ait katalogları temin ederek okuyucuların hizmetine sunmuştu (BCA,490.01/972.760.1-2). Milli bütünlüğü sağlamak için 1 Mayıs Hars Bayramı Çukurova'da Nusayri köylerinin katılımıyla kutlanmış (BCA,490.01/584.13.1-26), Cumhuriyet Bayramı'nda Nusayri köylerinde coşkulu programlar düzenlenmişti.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

CHP Bölge Müfettişi Hasan Reşit Tankut, İskenderun Körfezi'nin Sümerlerden beri Türk ve Alpin olduğunu vurgulayarak Nusayrilerin sarışın, renkli gözlü oldukları için Avrupalılara benzetilmelerine rağmen bunların Türk olduğunu vurgulamıştı (Ulus,1 Mayıs 1936). Tankut "Hataylı Alevi yuvarlak kafası, gövdesinin dağlılara mahsus yapısı, konuşmasında ve ruhiyatında ırkının taşıdığı özellikleriyle tam bir Anadolu, Anadolu Alpini olduğu gibi ırk olarak bir Anadolu kadar Türk'tür."(Kurun, 17 Şubat 1938;Ulus,10 Şubat 1939; Tankut 1938: 11) diyerek Etilerin geçirdikleri tarihsel süreci ve coğrafyalarını dikkate alarak etnik benzerliklerinden aynı soydan olduklarını öne sürmüştü.

Damar Arıkoğlu da Tankut'un teziyle örtüşen bir şekilde bir görüş ortaya koyarak, kendilerini Arap zanneden Nusayrilerin Türk olduğunu, Mısır fellahları ile hiçbir benzerliklerinin olmadığını vurgulamıştı (Arıkoğlu 1961: 13).

Adana ve Mersin'de kurulan Hars Komitesi, dillerini kaybetmiş olan Nusayrilere (Eti Türkü), Türk kültürünü aşlamak için, yaşadıkları yerlerde okul açarak, çocuklarının eğitim almalarını sağlamıştı (Yeni Mersin,17 Birinci Kanun 1938). Tarsus'ta da Nusayrilerin çoğunlukta olduğu yerlerde okul kurulması kararlaştırılmıştı (BCA,490.01/584.15.1-29; BCA,490.01/612.127.9-6). Çalışmaların uzun vadede kalıcı bir başarı getirmesi doğrultusunda Hars Komitesi, Nusayrilerin yoğun olarak yaşadıkları yerlerde okul yapımı için arsa satın alma yoluna gitmiş, Seyhan Vilayeti sınırları içinde Güneşli, Seyhan, Akkapı, Adasokağı ve Mirzaçelebi'de okullar kurulmuştu (BCA,490.01/584.15.1-30). Adana'nın Karşıyaka Mahallesi'nden başka Bahçeköy, Yalmanlı, İsmailiye Kırmızıdam Köylerinde Hars Komitesi tarafından yeni ve modern birer ilkokul binası yaptırılmıştı. Gelecek yıl 4 köyde daha birer ilkokul açılmasına komite tarafından karar verilmişti (BCA, 490.01/584.15.1-31). Adana'da Nusayrili kadınlar içinde köy ve merkez olmak üzere 11 tane derslane açılmıştı. Adana'nın Necatibey, Dumlupınar, Karataş, Kayışlı ve Yalmanlı Köylerindeki okullara yeterli ölçüde Nusayrili öğrenci gelmediği için Parti Teşkilatı çocukları okula göndermeleri konusunda aileleri ikna etmek için girişimde bulunmuştu (BCA,490.01/584.15.1-32).

Seyhan Vilayeti Hars Komitesi, ana dilleri olan Türkçeyi hızlı bir şekilde öğrenerek kolayca konuşabilmeleri için resmî devlet okullarındaki yetersizliği de dikkate alarak Adana şehrinde 11'i kadınlara ve 15'i erkeklere ve 13'ü çocuklara olmak üzere 39 Ulus Dershanesi açmış ve buralarda 298 kadın, 676 erkek, 474 çocuk öğrenim görmüştü. Komite, okuyanlardan yoksul olanlara alfabe, defter ve kalem yardımında bulunmuştu. Bu dersanelerde Türkçe okuma-yazmanın yanında sağlık ve yurt bilgileri de öğretilmişti. Ulus Dershanelerinin görülen faydalı çalışmaları ve dersanelere karşı halkın gösterdiği ilgi göz önüne alınarak, 1 Şubat 1938'de bu dersanelere 54 Ulus Dershanesi daha ilave edilmişti. Bu dersanelere kendi istekleriyle gelecek 4-7 yaşındaki kız ve erkek çocuklara da dil ve okuma öğretilmesi planlanmıştı. Bu çalışmalarla, 8 yaşında devlet okullarına gitmeye kanunen zorunlu olan ve aile çevrelerinde Türkçe konuşmayı öğrenmekte zorluk yaşayan çocuklar, resmî okullara devam etmeye başlamadan önce Türk dilini mümkün mertebe öğrenmiş olacaklardı (BCA,490.01/584.15.1-64). 1941'de Hatay'da açılan 183 Ulus Dershanesi'ne 6.393 vatandaş devam etmişti (Yenigün, 10 Şubat 1941). Yapılan bu çalışmaların sonucunda kadınların % 25'i, 10 yaş ve üstü erkek çocuklarının tamamı Türkçe öğrenmişti (BCA,490.01/584.13.1-27). Eğitim faaliyetlerinin yanında birçok Nusayrili çocuğun bakımları da parti tarafından karşılanmıştı.

Seyhan Vilayeti'nde de, Nusayrilere yönelik devlet tarafından yapılan yatırımlarda ilk sırayı, yeni okul inşaatları yer almıştı. Devlet bir taraftan yeni okul binaları inşa ederken, diğer taraftan okullardaki sınıf kapasitelerinin dolmasından dolayı dışarıda kalan öğrenciler için dersaneler açarak eğitim-öğretim hizmetinin mümkün mertebe yaygınlaştırılmasına çalışmıştı. Türkçe bilmeyen Nusayrilere okuma yazma öğretmek toplumun sosyo-kültürel bütünleşmeyi sağlamayı amaçlamıştı. İçel Vilayeti'ndeki Hars Komitelerinin çalışmaları ise 16 madde olarak rapor edilmişti. Bu rapora

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

göre; Nusayrilerin oturdukları mahallelerin yanında, Kazanlı, Kelahmet, Deli Minnet, Çatalkili köylerinde ve Tarsus kasabasında yoğun olarak yaşadıkları mahallelerde yeni okullar inşa ettirilerek eğitim öğretim hizmetinin yaygınlaştırılmasına, Hadırlı, Gübe ve Havutlu bucağında tahrip olan mektepler tamiri için 900 lira yardım yapılmasına karar verilmişti (BCA,490.01/584.15.1-64; BCA,490.01/584.13.1-52).

Komite, bu bağlamda Nusayrilerin ana dillerinin Türkçe olduğunu; farklı lehçeler kullandıkları için bazı kötü ve yanlış zihniyete kapıldıklarını; Türkçe'yi düzgün konuşmadıkları için kendilerine "Arap Uşağı, Fellah, Nusayri" gibi farklı sınıflar verildiği bu durumdan kurtarmak için Türk olduklarını ilmi ve tarihi kaynaklarla ispatlamaya yönelik çalışmalar yapmayı amaçlamıştı. Parti Teşkilatı, Hars Komitesi'ne paralel bir şekilde evlerde, sokakta ve çarşıda Türkçe konuşmayı teşvik etmek, Nusayrilerle kaynaşmayı sağlamak için kız alıp-vermek, konferans ve müsamereler düzenlemek, öğretmenler vasıtasıyla okuyan Nusayrili çocuklara Türkçe şiirler ezberletmek ve onlara milli destanları öğretmek gibi çalışmalar yapmıştı.¹ Bütün bu çalışmalar devam ederken Mersin ve Adana'da yaşayan Nusayrilere, Türkçe konuşmadıkları için, halk tarafından düşmanlık besleyenler çıkmıştı (Us 1966: 156).

Hars Komitesi'nin yaptığı en önemli işlerden biri Isı Yuva Projesi olmuştu. Eti Türk'ü addedilen 4 yaşındaki çocuklar, 1934'de kurulan bu okullarda Türk Dili ve Kültürüyle tanıştırılarak, ilkokullar için ön hazırlık çalışmaları yapılmıştı (Akın,30 Haziran 1944). Bölgedeki Isıyuva adlı çocuk yuvasına ücretleri devlet tarafından ödenmek suretiyle 14 çocuk kayıt ettirilmiş olup, bu çocuklar buradan aldıkları eğitim/öğretimin de etkisiyle sosyal çevrelerine çok çabuk uyum gösterebilme becerilerini geliştirmişlerdi. Öğrenci sayısı 90'a kadar çıkmıştı. Isı Yuva Ana Öğretmeni Mürşide Soner'in çalışmalarıyla rejimin getirileri ve Türkçe'nin incelikleri çocuklara aşılansın, Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan kutlamaları gibi etkinliklerde gösterdikleri performans Kültür Bakanlığı tarafından takdir edilmişti. Burada eğitimlerine devam eden Nusayri, Arap Hıristiyan ve Musevilerin çocukları pürüzsüz bir şekilde Türkçe'yi konuştukları gözlemlenmişti (BCA,490.01/985.818.2-19:BCA,490.01/584.15.1-9). Ankara CHP Genel Merkez Hars Komitesi'nin ısrarlarına rağmen okul yönetimi milli kültürün yerleşmesinde herhangi bir sıkıntı yaşanmaması için sınıf mevcudunu 30'dan yukarı çıkartmamıştı.

1936'da CHP Mersin Teşkilatı ile Halkevi ortak çalışmalar yaparak, ana dillerini kaybetmiş, Türkçe bilmeyen Nusayrilere, Türkçe'yi öğretmek, kız alıp verenlerin çeyiz masraflarına yardım etmek ve Nusayrilerin Türklerle kaynaşmaları için 10.000 liralık bütçe tahsis etmiş, onlara maddi yardımlarda bulunmuşlardı (BCA,490.01/552.2202.1-43;BCA,030,18.01/88.77.16). Gönderilen bu yardımlar Ankara'dan sıkı bir şekilde denetlenmiş, izinsiz hiçbir surette başka alanlarda harcanmaması istenmişti. CHP tarafından gönderilen diğer bir rapor da ise Nusayrilerin Türkçe bildiklerini sadece Milli kültür ve geleneklerin bunlara öğretilmesi istenilmişti (BCA, 490.01/584.15.1-49). Merkez ile taşra arasındaki iletişimsizlikten ötürü çelişkili raporların hazırlandığı gözlemlenmişti. Hilmi Uran ise komitenin aksine kız-alıp vermenin istenildiği gibi olmadığını, Nusayrilerden kız alınmasına rağmen kız vermeye yerli halkın yanaşmamasından bu unsurların Türkleştirilmesinin zorlaştığını öne sürmüştü (Uran 2008: 161).

Mustafa Kemal Paşa'nın direktifleriyle Hasan Reşit Tankut, Nusayriler üzerinde yaptığı çalışmada "Alevilik çok eskidir. Ve Aleviler ister Hatay'da ister Anadolu'da olsun, hem gövde yapısı hem tarih hem itikat bakımından Türktürler. Kemalist Türkiye'de irki ve sosyolojik millet tesisinin mefhumunu Türk Tarih ve Türk Dil tezleriyle aydınlanmış ve saptanmış bulunuyor. Türk rejiminin layisitesi içinde, ışığa ve hakikate dayanan realitesini kazandı." (Tankut 1938: 64). Türk Tarih

¹ Türkçe Gramafon Plakları kahve ve evlere dağıtma yolu bile denenmişti. (BCA,490.01/583.11.1-3) Isı Yuva Projesi ile çocuklar küçük yaştan itibaren alınarak Türk kültürü aşılansın.(BCA,490.01/584.15.1-9.)

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

Tezine vurgu yaparak Cumhuriyet'in ortaya koyduğu laikliğin Nusayrilerin bu çatı altında ortaya koyacakları özgür ve serbest fikirlerinin bir güvencesi olarak kalacağını belirtmişti.

Komite, Türk Dili'nin geliştirilip zenginleştirilmesi için söz derlemeleri ile ilgilenmişti. Çukurova gibi Nusayri, Girit ve Lübnan gibi yerlerden göç edenlerin yoğun olarak yaşadığı kozmopolit bir coğrafyada ortak dil ve kültür oluşturmak için çalışmalarına diğer komitelerden daha çok önem vermişti.

Dahiliye Vekaleti'nin raporlarında da Hatay'ın bağımsızlık meselesinde Suriye tarafının Nusayrileri kendi yanına çekebilmek için tehdit, bazen de paralar harcayarak kendi yanına çekme teşebbüslerinde bulunduğunu, Türk yetkililerin de bu propagandaları boşa çıkarmak için Nusayrilerin Türklük vurgusu çerçevesinde hareket etmeleri için her türlü kültürel propaganda ve maddi yardımların yapılmasının gerekli olduğunu vurgulanmıştı (Cumhurbaşkanlığı Arşivi, A 4-18-e, D 74-1, F 19-32).

1939 yılında, Hatay Halkevlerinin örgütlenmesiyle görevlendirilen Rahmi Apak, Hatay'da Türkçe yayın yapan Yenigün, Hatay, Karagöz ile Arapça yayın yapan Türkiye yanlısı Ahd-i Cedit ve Enba-i Hatay gazetelerinin tüm mali giderlerini üstlenmişti (Payaslı 2001: 221). Rahmi Apak, hükümete gönderdiği raporda, Fransızların Suriye'deki Arapları, Ermenileri, Kürtleri örgütlediği, bu nedenle Türklerin dışındaki unsurların kazanılması gerektiğini bildirmişti. Bu doğrultuda merkezden gönderilen parayla, Hatay'daki Halkevi teşkilatlanmaları hız kazanmış, Hatay davası uğruna şehit düşenlerin aileleri ile Türk İnkılaplarını Hatay'da yaşayan kişilere maddi yardımlarda bulunulmuştu. Apak, Suriye'ye yaptığı gezide, Fransızların desteğiyle bölgede Türklüğü küçük düşürücü yayınlar yapıldığını, Arap dünyasının içinde Fransızlar tarafından Türklük aleyhinde propagandalar yürütüldüğünü, Ankara'ya bildirmişti (Kayra 2002: 146; Melek 1991: 82). Türkiye'nin ayrılmaz bir bütünü olduğu yolunda yapılan çalışmaların sonucunda, Nusayrilerin Türklerle işbirliği yapma girişimi, onların üzerindeki baskıların artmasına neden olmuştu. Nusayrilere yapılan birçok tehdit ve baskı karşısında, Halkevlerine başvurarak himaye talebinde bulunmuşlardı (BCA,030.10.223.504.10). Bütün bu çalışmalara rağmen Hatay'ın anavatana katılması esnasında yaklaşık 1000 kadar Nusayrili, Suriye tarafına geçmiş, fakat daha sonra kendi istekleriyle Türklük bilincini kabul ettiklerini ve Hatay'a dönmek istediklerini bildirmişlerdi. CHP Hatay Teşkilatı, bunların Hatay'a kabul edilmesinin diğer Nusayri unsurları üzerinde olumlu etki oluşturacağını öne sürmüştü (BCA,490.01/584.17.1-3). Hatay'da anavatana katılımından sonra 100.000 kişinin Türkçe konuşmadığını, bu unsurlarla yoğun bir şekilde ilgilenilmesine rağmen tam olarak randıman alınmadığını, problemin çözümü için diğer vilayetlerden buraya daha fazla para aktarılmasını, daha fazla öğretmen verilmesini ve Dört Yol'daki asker tarafından kullanılan mektebin Milli Eğitim'e devredilmesi istenmişti (BCA,490.01/658.199.1-5).

18 Kasım 1940'da bölgeyi teftiş etmek için görevlendirilen Bölge Müfettişi Hasan Reşit Tankut, incelemelerinde (BCA,490.01/5.23.1-8; C.H.P. Genel Sekreterliği Parti Umumi Teşkilata Umumi Tebligatı 1941: 39); "*Adana'da Hıristiyanlar kültür ayrılığı gösteren bir ekalliyet halindedir. Bu unsurları Türk kültürü içerisine kanalize ederek dil ve kültür birliği sağlanmalıdır*" (BCA,490.01/660.206.1-105) sözüyle 1940'da Arapça konuşan Nusayri sayısının arttığını, milli kültür etrafında hareket etmek istemediklerini (BCA,490.01/270.1078.2-10);² C.H.P teşkilatlarının sosyal ve kültürel politikalarla bu unsurlarla daha fazla ilgilenmesi gerektiğini ortaya koymuştu. Hasan Reşit Tankut, Nusayrilere okulda verilecek eğitimle Türkleştirmelerini kolaylaştırmak adına bir proje hazırlayarak CHP Genel Sekreterliğine göndermişti. "Milli Birlik ve Kültür Birliği" konulu

² BCA,490.01/270.1078.2-10. Adana bu konuda başarı sağlamış, Nusayrili çocuklar mükemmel Türkçe konuşmaya başlamışlardı. Vatan Manzumesi'ni ezberlemişlerdi. (İsmail Hakkı Baltacıoğlu, "Adana'da", Vatan, 15 Teşrin-i sani 1941.)

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

konferansla Nusayrilere milli birlik mesajları verilerek (BCA,490.01/1010.898.1-50), bu tür konulu konferans serisinin devamına karar verilmişti (BCA,490.01/1006.884.1-93). Adana Halkevi'nde Ramiz Bey tarafından "Eti Türkleri", Raşit Öz tarafından da "Dilimizi Sevelim" konferansları verilmişti (Görüşler Kültür Dergisi 1937: 46).

Nusayrilerin yoğunlukta yaşadığı yerlerden biri olan Tarsus'ta, halkevi, dar bir bütçeyle ilçede Türkçe'nin yerleşmesi konusunda çalışmalar yapmış (Yeni Yol,30 Mayıs 1937; Yeni Adana,27 Nisan 1937), köylerde ve mahallelerde Türkçe'den başka dil konuşulmamasının önlemlerini almak, fabrikalarda çalışan işçilerden Türkçe konuşmayanları uyarmak gibi çalışmalar yapmıştı. Onların Türkçe konuşmasını temin etmek için Hars Komitesi ile Dil, Tarih, Edebiyat Kolu müşterek toplantılar yapmışlar, doğu ve batı grubu diye iki kola ayrılarak, Türkçe'nin yaygınlaştırılması konusunda çalışmalarını geniş bir alana yaymışlardı (BCA,490.01/998.857.2-23). Hars Komitesi, yaptığı çalışmalar ile ilgili bir rapor hazırlayarak, yeni yapılacak okulların durumlarını tespit etmiş; kış aylarında bazı yerlerde okuma odaları açılmasına karar vermişti (BCA, 490.01/1101.23.1).

Hars Komitesi'nin yanı sıra Köycülük Kolları da, Nusayrileri sistem içerisinde kaynaştırmak için, Türklük bilincini aşılacak programlar düzenlemişti. Arapça konuşan ve kendilerine Eti Türk'ü denilen bu unsurlar arasında Hars Komitesi, Dil-Edebiyat Kolu ile birlikte geniş bir programla hareket etmiş, Türkçe konuşmalarını teşvik için konferanslara devam etmişti. Hars Komitesi tarafından 17 okulda 87 Ulus Dershanesi açılmış,3510 kişi, okuma-yazma öğrenmişti (Akın,9 Haziran 1944).

Ayrıca Halkevi'nin itinalı çalışmasıyla, Türk Dilini ve Kültürünü yaymak için " Türk Dili Konuşurma Cemiyeti" kurulmuştu (BCA,490.01/660.209.1-34). Milli Eğitim Bakanlığı, özellikle Seyhan, Mersin ve Hatay'da Nusayrilere Türkçe öğretmek için daha donanımlı ve tecrübeleri öğretmenlerin görevlendirilmesini istemişti (BCA,490.01/584.15.1-7).

Nusayrilerle kaynaşmak için partice alınan bütün tedbirlere rağmen Çukurova'da bazı Türk vatandaşlarının Nusayriler hakkındaki olumsuz düşünceleri hiçbir zaman değişmemişti. Parti Teşkilatı'nın telkinleriyle, halkın bu topluluğa yaklaşımında belli bir yumuşama olmasına rağmen Nusayriler, Türkçe'yi konuşmamakta ısrar ederek, zümrecilik hisleriyle hareket etmişlerdi (BCA.490.01/612.127.97; BCA.490.01/510.2048.3-14). Parti Müfettişi Halit Onaran da benzer ifadeler kullanarak Nusayrilerin Türkçe konuşmak istememeleri partililer arasında bunlara karşı düşmanlık besleyenlerin ortaya çıkmasına yol açtığını rapor etmişti (BCA.490.01/612.127.6). Antakya Halkevi'nin Türkçe konuşmanın şehirde istenildiği ölçüde olmadığı için merkezden Türkçe Okuma ve Yazma Kurslarının arttırılmasını istemişti (BCA.490.01/1060.1071.1). Hilmi Uran, Nusayrilerin başlarında bulunan şeyhlerin ortadan kaldırılmadığı sürece bunların ortak bir Türk kültürü etrafında birleştirilmelerini zor olduğunu vurgulamıştı (Uran 2008: 162). Bu sürecin sıkıntılı olmasında halkevlerinin yanlışları da etkili olmuş, halkevinde yapılan teftiş sonucunda bu kurumun yöneticilerinin burayı kahve ve nargile salonu gibi kullandıklarını, parti yönetiminde olan bazı kişiler, halkevi yöneticilerin eğitim düzeyinin çok düşük olduğunu vurgulamışlardı (BCA,490.01/845.345.2-80).

Aynı zamanda Vali Şükrü Sökmensüer'in katkılarıyla Hatay'da Parti Teşkilatı, bu politikalara paralel bir şekilde Nusayrilerin yoğun yaşadığı yerlerde ocak ve semt teşkilatları arttırmıştı (BCA.490.01/271.1084-86). 1942'de teftiş raporlarında Hatay'da Nusayrilerin durumuna bakıldığında izlenen politikaların tam olarak başarı getirmediği görülmüştü. Ayrılan bütçenin yetersiz oluşu bu başarısızlıktaki en büyük etkenlerden biri olmuştu. 60.000 civarındaki Nusayrilerin kısa bir zaman içerisinde Türk kültürüne uyum sağlaması ve Türk dilini kökleştirmek için bu çalışmaların bir devlet politikası haline getirilerek vilayet bütçelerine ciddi bir tahsisat ayrılması

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

gerektiği rapor edilmişti. Çalışmalar yoğunlaştırılarak Antakya merkezde Nusayrilerin yaşadığı Pashıkaya ve Büyükburç köyleri ile bunlara yakın diğer köylerde 10 adet 5 sınıflı okul binası inşaatı başlamış, İskenderun kazasında Arpaderesi, Çırtman, Pirinçlik, Çengen, Kurtbağı, Höyük ve Karaçay köylerinde okul açılması kararlaştırılmış; fakat Yayladağ'da okul binasına ilave ve Hassa kaza merkezi ile Aktepe ve Eğbez köylerinde okul açma bütçe yetersizliğinden ertelenmişti (BCA 490.01/510.2048.1-37).

1956'larda gelinen noktayı Hilmi Uran şöyle özetlemiş, Çukurova'da eskisi gibi Nusayrilerin Arapça konuşmadığını fakat gündelik hayatta elde edilen bu gelişmeye karşın okullarda aynı başarının yakalanamadığını belirtmişti (Uran 2008: 162).

SONUÇ

Osmanlı Devleti'nin çok uluslu yapısından ulus-devlet modeline geçerken, Cumhuriyetin ortaya koyduğu düşünce yapısında etkin bir şekilde yürütülen laikleştirme süreci, güney bölgelerde yaşayan Nusayrilerin devlete karşı olan algılarını ve bakış açılarını değiştirme fırsatı vermişti. Osmanlı, dini referansları ön planda tutarak, Amerikan misyonerlerini de dikkate alarak Nusayrileri, Sünnilik çizgisi içerisinde değerlendirirken Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı Devleti'ne benzer kaygılar ile iç politikada Cumhuriyet'in ürettiği ulus bilinci çerçevesinde geniş bir kültür dairesi oluşturmak, dış politikada ise Hatay meselesinde sağlam bir dayanak oluşturması doğrultusunda dini referans söyleminin dışına çıkarak, milli bir kimlik teziyle Nusayrilere yaklaşmıştı. İzlenen Türk Tarih Tezi sayesinde Hatay bağımsız olmuş ve sonrasında Anavatan'a katılmıştı.

Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde Türk Ocaklarının, Nusayrileri Türk kültür dairesine yerleştirme çalışmaları sert politikaların da etkisiyle istenilen ölçüde başarı getirmemişti. Nusayrilerin ulus-devlet kimliği etrafında yeni bir Cumhuriyet vatandaşı oluşturma süreci oldukça sancılı bir dönemden geçmişti. Bu süreçte devletin ortaya koyduğu dönüşüm projesine karşı çıkan Nusayriler, Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulmasıyla birlikte kendi kimlikleri ile siyaset yapma fırsatı yakaladıkları için muhalefetin politikalarını benimsemişlerdi. Nusayrilerin muhalefet fırkasını desteklemesi, Cumhuriyet Halk Partisi'nin kendisini sorgulamasına ve bu yönelişin nedenlerini tartışmaya başlamıştı. 1932'den itibaren iktidar fırkası, İttihat ve Terakki'nin izlerini ve çizgisini yansıtan Türk Ocakları yerine ulus-kimliği inşa etme sürecinde eksiklerini gözlemleyerek bu bütünleşmeyi sağlamak için Halkevlerini kurmuştu. Bu kurumların kurulmasıyla birlikte Osmanlı Devleti dönemindeki Sünni bir bakış açısıyla yönetilme biçimini de dikkate alan Nusayriler, bu kimliğin yerine laik modelde kendilerini daha güvencede gören bir algıyı geliştirerek Cumhuriyet ideallerini içselleştirmeye başlamışlardı. Halkevleri, Türk Ocağı'nın izlediği sert ve kuşkulu politikaların aksine meseleye çok geniş boyutta yaklaşarak oluşturduğu kültür şubeleri vasıtasıyla etkili bir çalışma ortaya koymuştu.

Çok partili dönemde kentleşmenin de etkisiyle Nusayrilerin yoğun bir şekilde yaşadığı mahallelerin homojen olma özelliği değişmiş, bu yapının bozulması ile birlikte Sünnilerle komşuluk ilişkileri sıklaşmış, bu değişimle birlikte meselelere mezhepçilik anlayışının dışında bakmaya başlamışlardı. Demokrat Parti iktidarında Arapça konuşmaya devam eden Nusayriler değişen kültürel dinamikleri de dikkate alarak bakış açılarını değiştirmeye başlayarak Türk Kültürü ve Dili ile yakından ilgilenmeye başlamışlardı.

Bu dönemden sonra, Mersin, Adana ve Hatay İllerinde önemli bir nüfusa sahip olmalarına karşın, Türkiye Nusayrileri Türkiye siyasal hayatında neredeyse tam anlamıyla bir etkisiz topluluk haline gelirken, Suriye'de tam tersi bir süreç gelişmiş ve Nusayriler Suriye politikasının önemli aktörlerinden birisi haline gelmiştir. Özellikle Baas Partisi içindeki güçleri nedeniyle 1970'lerden beri Suriye'yi yöneten Esad ailesinin Nusayri olması, Nusayriler üzerine yönelen ilgiyi daha da arttırmıştı.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

KAYNAKÇA**ARŞİVLER**

- Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
Cumhurbaşkanlığı Arşivi Atatürk Kataloğu
Genel Kurmay Başkanlığı Arşivi (ATASE) Atatürk Kataloğu

RESMİ YAYINLAR

- TBMM Zabıt Ceridesi
1340 Senesi Nisan'ında Toplanan I. Türk Ocakları Umumi Kongresi Zabıtları
Türk Ocakları 1926 Senesi Kurultay Zabıtları, Kader Matbaası, İstanbul 1927.
CHP Genel Sekreterliği Parti Umumi Teşkilata Umumi Tebligatı, Temmuz 1940,XVII. Ankara 1941.

GAZETELER VE DERGİLER

- Akın
Cumhuriyet
Görüşler Kültür Dergisi
Hâkimiyeti Milliye
Halk
Kurun
Son Posta
Tarsus
Türksözü
Ulus
Vakit
Vatan
Yeni Adana
Yeni Mersin
Yenigün
Yeniyol

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

KİTAP VE MAKALELER

- AKMAN, Ş.T, (2011). “Türk Tarih Tezi Bağlamında Erken Cumhuriyet Dönemi Resmî Tarih Yazımının İdeolojik ve Politik Karakteri” *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1/1, Ankara, 80–109.
- ARIKOĞLU, D, (1961). *Hatıralarım*, İstanbul: Tan Matbaası
- TÜFEKÇİ, G. (1996). *Atatürk'ün Seyahat Notları (1930-1931)*, İstanbul: Kaynak Yayınları
- AYDIN, S, (1996). “Türk Tarih Tezi ve Halkevleri”, *Kebikeç*, Sayı:3, s.107-130.
- BALKAYA, İ. S,(2006). *Serbest Cumhuriyet Fırkası Arşiv Belgelerine Göre 1930 Belediye Seçimleri*, Erzurum
- BAŞAR, A. H, (1990). *Hatıralar, Meşrutiyet, Cumhuriyet ve Tek Parti Dönemi*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- CEVDET, A, (1977). *Tarih-i Cevdet*, Üçdal Neşriyat, İstanbul
- ELMAN, A.Ş, (1995). *Dr.Reşit Galip*, Ankara.
- EMRENCE, C, (2014). *99 Günlük Muhalefet Serbest Cumhuriyet Fırkası*, İstanbul: İletişim Yayınları
- İPEK, N, (1994). *Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri (1877-1890)*, Ankara: TTK
- KARPAT, K, (2010). *İslam'ın Siyasallaşması*, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları
- KAYRA, C, (2002). *38 Kuşağı Anılar*, İstanbul
- KOÇAK, C, (2006). *Belgelerle İktidar ve Serbest Cumhuriyet Fırkası*, İstanbul: İletişim Yayınları
- MELEK, A, (1991). *Hatay Nasıl Kurtuldu?*, Ankara
- PAYASLI, V, (2011). “Halkevlerinin Hatay'daki Faaliyetleri ve Hatay'ın Türkiye'ye Katılım Süreci Üzerindeki Rolü Üzerine Bir Değerlendirme (1937-1939)”, *History Studies*, 3 / 1, ,s.217-235.
- SAİD, B, (2000). *Türkiye'de Alevi-Bektaşî, Ahi ve Nusayrî Zümreleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- SÖKMEN, T, (1999). *Hatay'ın Kurtuluşu için Harcanan Çabalar*, Ankara: TTK.
- TANKUT, H. R, (1938). *Nusayriler ve Nusayrilik Hakkında*, Ankara: Ulus Basımevi.
- TEKİN, C. A, (2005). *Fellahların Sosyolojisi*, Adana: Karahan Yayınları.
- TEKİN, M, (1988). *Harf İnkılâbı: Türk Ocaklarının Çalışmaları ve Hatay'da Yeni Yazı*, Antakya: Kültür Eğitim Tesisleri
- TEKİN, M, (1999). *Hatay Tarihi*, Antakya: Zirem Basımevi
- TOROS, T, (1939). *Atatürk'ün Adana Seyahatleri*, Adana: Seyhan Basımevi
- TURGUT, M, (2005). *Göçler ve Mersin Tarihi*, İstanbul: Etik Yayınları
- TÜRK, H, (2005). *Nusayrilik-İnanç Sistemleri ve Kültürel Özellikleri*, İstanbul: Kaknüs Yayınları
- URAN, H, (2008). *Meşrutiyet, Tek Parti, Çok Parti Hatıralarım (1908-1950)*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

US, A, (1966). *Asım Us 'un Hatıra Notları*, İstanbul: Vakıf Matbaası

ÜZÜM, İ, (2000). "Türkiye'de Alevi/Nusayri Önderlerinin Eserlerinde İnanç Konularına Yaklaşım", *İslam Araştırmaları Dergisi*, Sayı:4, İstanbul, s.173-187.

LANGLOİS, V, (1947). *Eski Kilikya*, Çev: M. Rahmi Balaban, Mersin.

EKLER

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

KARAR NALİNE KR NESİ :
2/9862 30/11 15/11/938

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

26/7/938 Tarih ve 2/9312 sayılı kararnameye ektir :

Türk Kültürüne bağlı oldukları halde anadillerini kaybetmiş olan Seyhan ve İçel vilâyetlerindeki Eti Türklerinin (Nusayrilerin) Türkçe bilmeyenlerine anadili öğretmek ve kız alıp verenlerin cihaz masraflarına yardım eylemek ve bu suretle kaynağma hareketlerine önyak olmak maksadile Kültür Ocaklarının yapacakları zarurî masraflara karşılık 938 yılı Dahiliye Bütçesinin 400.Üncü faslına konulan 40,000 liralık tahsisattan kalan 10,000 liranın da Halkevleri namına Parti Genel merkezine verilmesi; Dahiliye Vekillığının 31/10/938 Tarih ve 6560 sayılı tezkeresile yapılan teklifi üzerine 2848 sayılı kanunun 7.inci maddesinin (B) fıkrasına tevfikeyan İcra Vekilleri Hey'etince 15/11/938 Tarihinde onanmıştır . 15/11/938

Reisicümhur
İsmet İnönü

Baş V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.
C. Bayar	H. Huran	K. Özalp	Dr. R. Saydam

Ha. V.	Ma. V.	Mf. V.	Na. V.
Ş. Saracoğlu	F. Ağralı	S. Arıkan	A. Çetinkaya

İk. V.	S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Ş. Kesebir	Dr. H. Alataş	Rana Tarhan	F. Kurdoğlu

ASLI GIBİDİR
30/11/938

M. S. Özalp

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

doi

Fon No: 490 1 0 0 - Kutu No: 584 - Dosya No: 13 - Sıra No: 1

Fon No: 490 1 0 0 - Kutu No: 584 - Dosya No:

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

PINAR, M., (2015). "Türk Tarih Tezi Bağlamında Cumhuriyet Döneminde Nusayriler / Nusayris Within The Context Of Turkish History Thesis In The Republican Era", TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Şefik Yaşar Armağanı), Volume 10/9 Summer 2015, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8717>, p. 485-504.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/9 Summer 2015

